

Lausunto

25.03.2022

Asia: VN/13190/2020

Lausuntopyyntö työryhmämietinnöstä: pakkokeinolain muutostarpeet

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausuntonne yleisesti mietinnöstä

Electronic Frontier Finland – Effi ry kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa.

Lausuntonne keskittyy pääasiassa pakkokeinolain 10 luvun muuttamista koskeviin ehdotuksiin. Näiden osalta on todettava mietinnön nykytilan arvioinnin olevan puutteellista.

Eryteisesti esille nousee se miten salaisten pakkokeinojen käyttämisestä päättämisen valvonnan toteutumista on arvioitu. Yleisenä uhkakuvana salaisten pakkokeinojen käytössä on läpinäkyvyyden puute ja yhteiskunnan aito mahdollisuus puuttua niiden ylilyönteihin. Kansainvälisestikin on todettu käytännön ongelmana, että pakkokeinojen käytöstä päättävät tuomioistuimet muuttuvat ns. kumileimasimiksi, jotka joutuvat hyväksymään jokaisen niille tehdyn pyynnön pakkokeinojen käytöstä.

Nykyisellään mietinnössä nähdään positiivisena asiana, että havaittuja puutteita salaisten pakkokeinojen käytöstä ei (Poliisin ja Tullin itseraportoinnin mukaan) ole juuri havaittu. Toki tämä voi olla merkki siitä, että prosessit ovat hyvässä tasapainossa. Kuitenkin yhtä hyvin kyse voi olla siitä, että valvonta mahdollisten ylilyöntien suhteen on puutteellista.

Lisäksi haluamme tuoda esille huomion, että mietintö perustuu Poliisin ja Tullin omaan sisäiseen raportointiin ja esimerkiksi tuomioistuinten näkemykset säätelyn toteutumisesta loistavat poissaolollaan. Nimenomaisesti valvonnan onnistumisen kannalta mietinnön tulisi perustua myös oikeuslaitoksen näkemykseen asiain tilasta.

Mietintöä tulisi täydentää laillisuusvalvonnan osalta ennen kuin lakiehdotuksia viedään eteenpäin.

2. Lausuntonne pakkokeinolain 2 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

-

3. Lausuntonne pakkokeinolain 3 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

-

4. Lausuntonne pakkokeinolain 4 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

-

5. Lausuntonne pakkokeinolain 5 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

-

6. Lausuntonne pakkokeinolain 6 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

-

7. Lausuntonne pakkokeinolain 7 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

-

8. Lausuntonne pakkokeinolain 8 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

-

9. Lausuntonne pakkokeinolain 9 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

-

10. Lausuntonne pakkokeinolain 10 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

Kiinnitämme huomiota siihen, että mietinnössä lähteenä käytetty asiakirja: Poliisihallituksen kertomus sisäministeriölle poliisin salaisesta tiedonhankinnasta ja sen valvonnasta vuonna 2020 (POL-2020-81238) mukaan pakkokeinolain mukaisten salaisten pakkokeinojen kuten telekuuntelun, televalvonnan, teknisen katselun ja teknisen kuuntelun merkityksellisyysarviot tutkinnan selviämisessä ovat tyypillisesti yli 50%:ssa tapauksista joko 'vähäinen' tai 'merkityksetön'.

Lainaamme mietinnön omia viittauksia perustuslakivaliokunnan aiempiin lausuntoihin: "Toimivaltuutta ei tee välttämättömäksi pelkästään havainto valtuuden tehokkuudesta (PeVL 36/2002 vp s. 6). Perusoikeusrajoitusta voidaan pitää välttämättömänä, jos rikosta ei pystytä useinkaan selvittämään ilman pakkokeinon käyttämistä (PeVL 32/2013 vp s. 4). Perusoikeusrajoitusta voidaan pitää välttämättömänä, jos rikosta ei pystytä useinkaan selvittämään ilman pakkokeinon käyttämistä (PeVL 32/2013 vp s. 4).

Nämä seikat huomioiden kyseenalaistamme mietinnön johtopäätökset siitä, että salaisten pakkokeinojen säätely olisi riittävää ja niiden käyttö nykyisessä mitassa välttämätöntä.

Ennen salaisten pakkokeinojen käytön laajentamista tulisi nämä epäkohdat korjata.

11. Lausuntonne pakkokeinolain 11 luvun muuttamista koskevista ehdotuksista perusteluineen

-

12. Lausuntonne oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 16 §:n muuttamisesta perusteluineen

-

13. Lausuntonne rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 16 §:n muuttamisesta perusteluineen

-

14. Lausuntonne rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain 13 §:n muuttamisesta perusteluineen

-

15. Lausuntonne rikostorjunnasta Tullissa annetun lain 3 luvun 19 §:n muuttamisesta perusteluineen

-

16. Lausuntonne rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 31 ja 58 §:n muuttamisesta perusteluineen

-

17. Lausuntonne tutkintavankeuden vaihtoehtona määrättyjä valvontatoimia koskevan puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta perusteluineen

-

18. Lausuntonne sellaisista mahdollisista pakkokeinoja koskevan lainsäädännön muutostarpeista, joita mietinnössä ei ehdoteta

-

Toosi Topi
Electronic Frontier Finland - Effi ry